



LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 cèntims

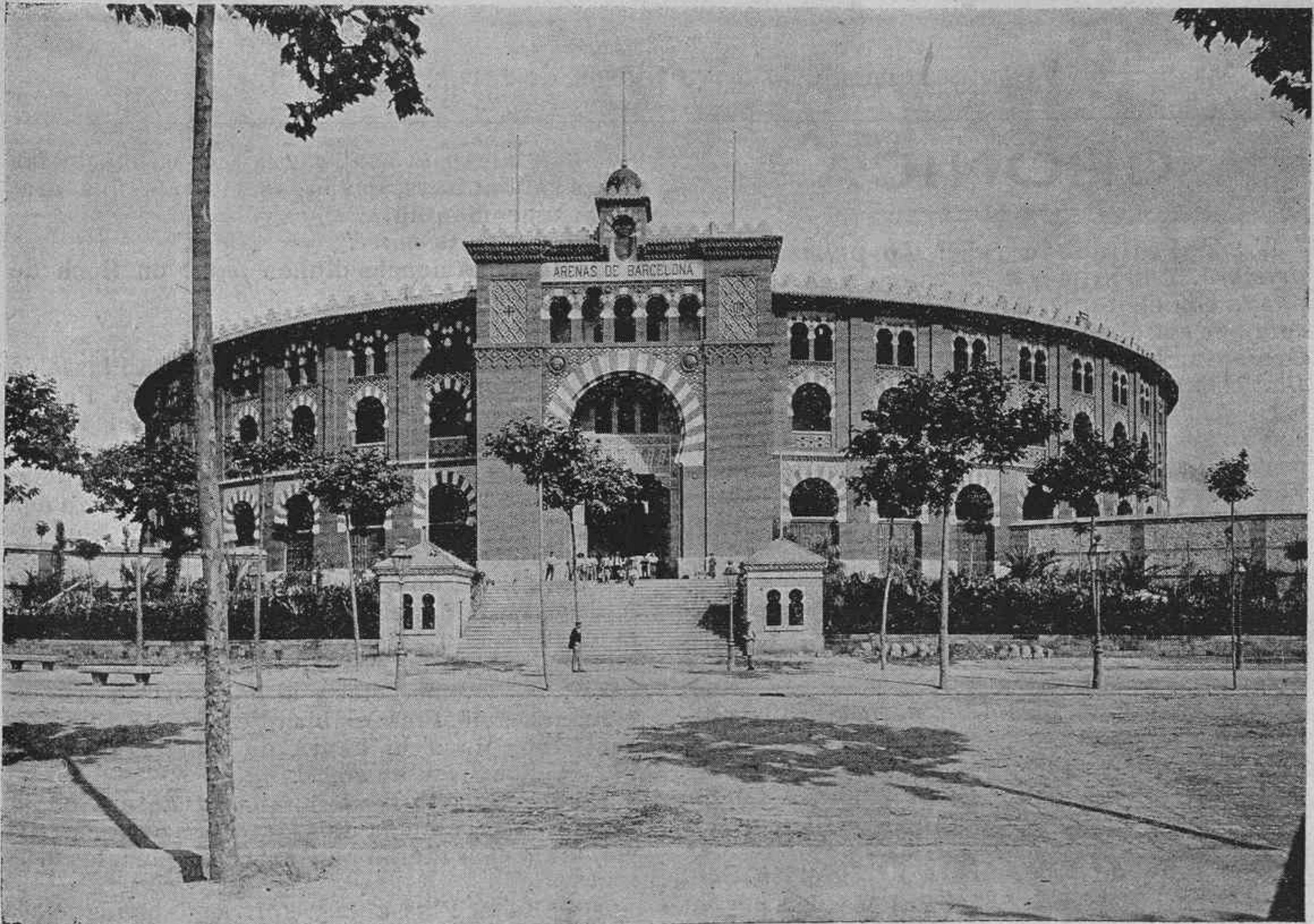
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

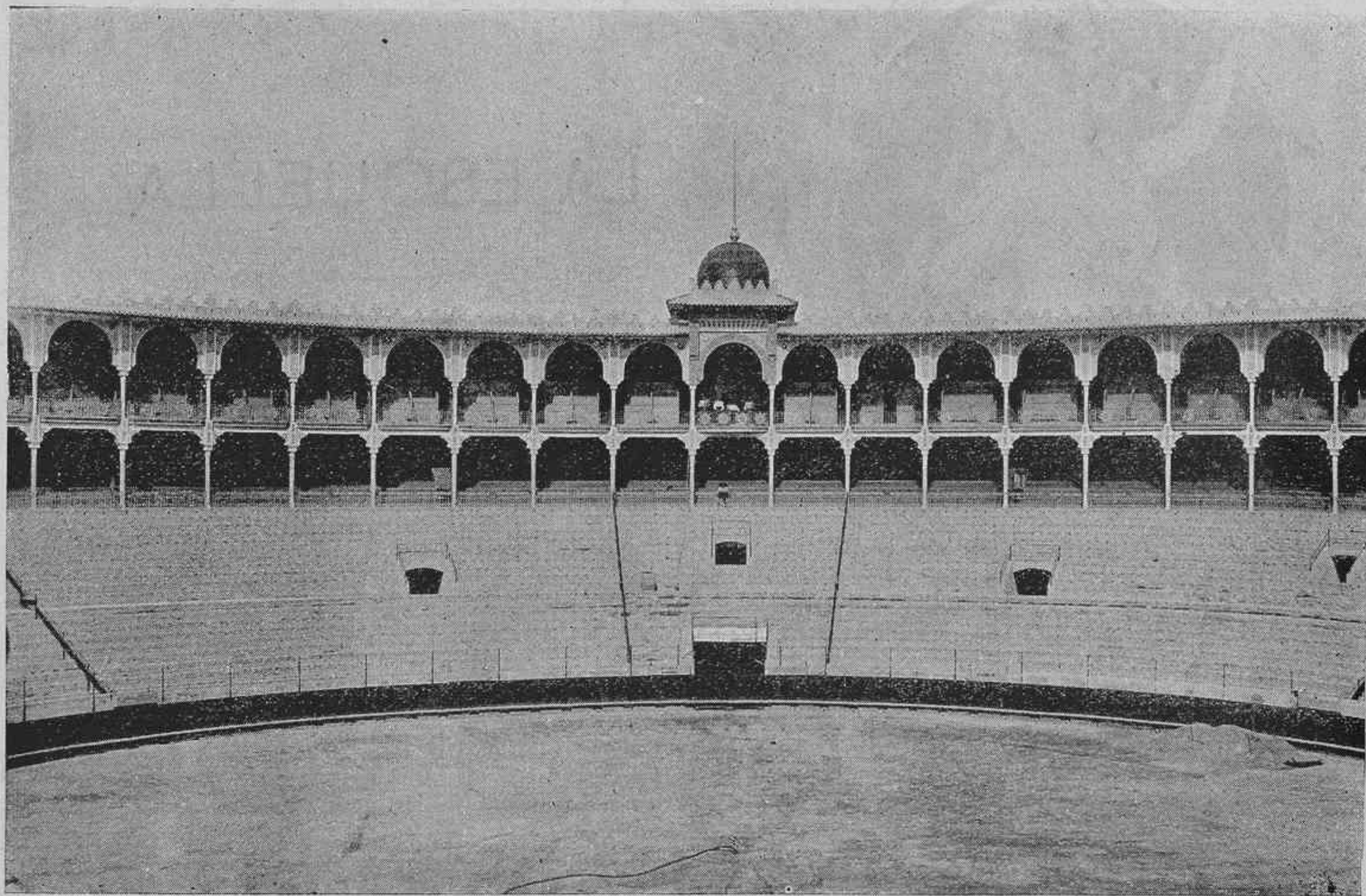
ARENAS DE BARCELONA



(Fot. ESQUELLA).

Vista general de la nova plassa de toros. (Exterior).

ARENAS DE BARCELONA



(Fot. ESQUELLA).

Vista general de la nova plassa de toros. (Interior).

CRÓNICA

L' adagi castellà te rahò: *Lo primero es lo primero*. Y lo primer á Barcelona y á tota Espanya son els toros. Aixís ha surgit de la terra com per art d' encantament la nova plassa de la Gran-via, batejada ab lo titol de *Arenas de Barcelona*.

Un periòdich sessut entre 'ls més sessuts, l' *Avi Brusi*, ha portat els comptes referents á la nova construcció, que podran ser en las edats venideras altrás tantas efemérides commemoratorias. Jutjin per ells de la gran rapidés ab que s' ha procedit en tot, desde la organisació de l' empresa al terme de las obras:

30 de agost de 1899.—Se constituheix la societat constructora.

30 de setembre de 1899.—Se firma l' escriptura de adquisició dels terrenos.

9 de octubre de 1899.—Se desmontan els terrenos á fi de comensar punt en blanch las obras, las quals se realisan sense interrupció.

23 de juny de 1900.—Se beneheix solemnement la Plassa, ja completament construïda y decorada.

29 de juny de 1900, diada del gloriós Sant Pere.—La Plassa s' inaugura, pagantse per las entradas y localitats en mans dels revenedors, preus inverossímils.

Es digne de notarse que tot aixó ha succehit en el periodo de temps de lo que va de sigle, en

que han alcansat major grau d' expansió las ideas catalanistas, enemigas mortals fins ara, de la tauromaquia.

¡Olé y viva tu mare!

Hasta 'ls flamenchs diuhen *mare* en lloch de *madre*.

**

Barcelona tè desde avuy la primera Plassa de Toros de la Peninsula, y qui diu de la Peninsula diu del mon, y ja veuran com fins els tauró-filos de las provincias més caracterizadas per la afició á las banyas, acabaran per tenirnos rabia, y diran alló de:—Ezoz catalanez ziempre ze noz ponen por delante... Ezoz catalanez zon inaguantablez.

Ni la Plassa de Madrit, ni la de Valencia, ni la de Sevilla, poden resistir la comparació ab la de Barcelona per lo que atany al séu aspecte monumental, á la grandiositat y desahogo de las sévas dependencias y al bon gust de la séva ornamentació. Fins sembla que á las corridas que s' hi donguin s' hi haurá de anar mudat, ab barret de copa y ab *smocking*.

No en va porta Barcelona la devantera en la riquesa y excelencia dels materials de construcció, aixís com també en l' art de emplearlos útilment.

Té la nova Plassa, entre altrás dependencias, una enfermeria modelo y una sala de operacions completament asséptica, á l' altura dels últims adelantos y com poch hospitals, á lo menos aquí á Espanya, la posseheixen.

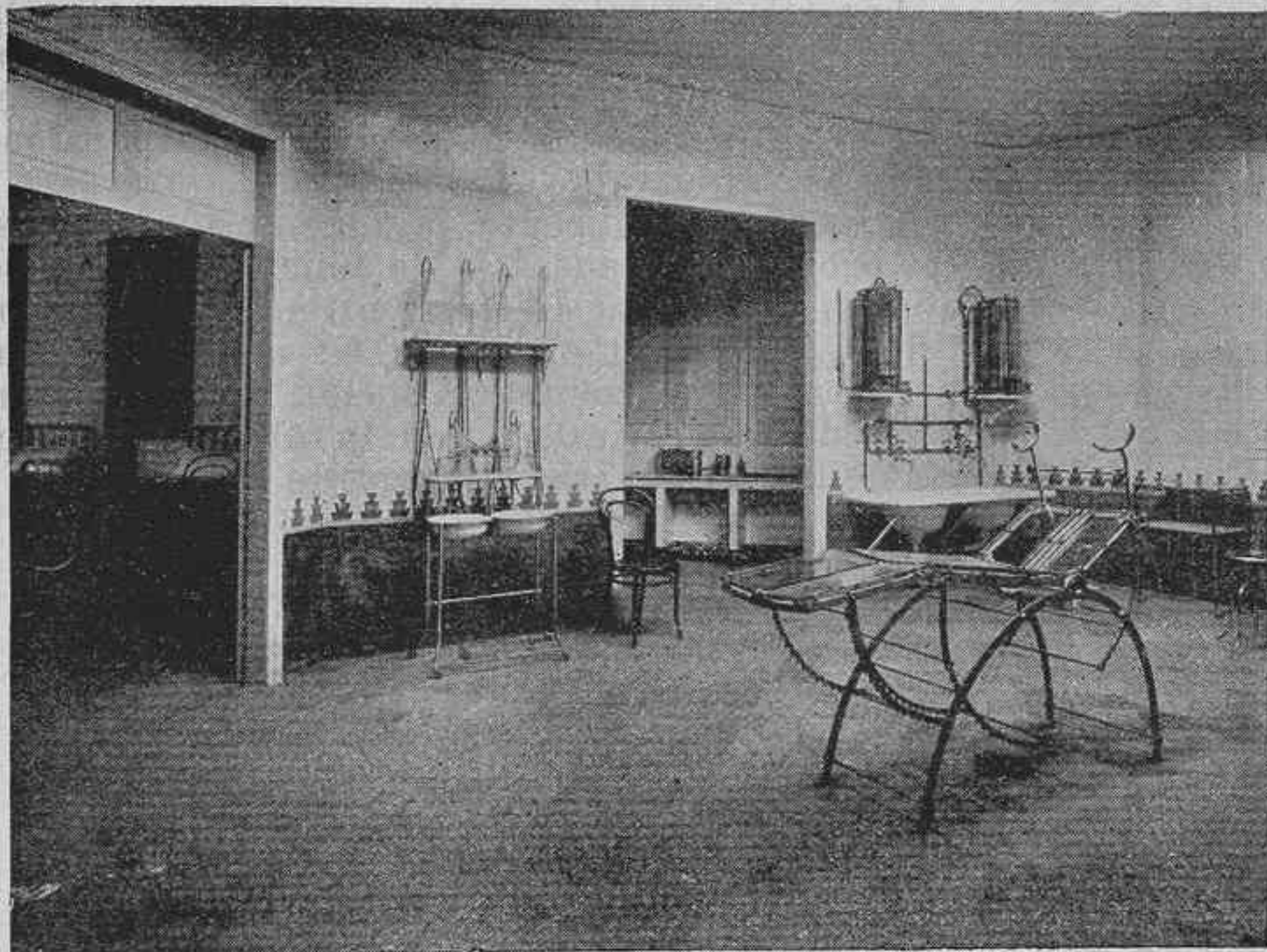
Crech que 'ls toreros, acostumats á ser tractats poch menos que com las bestias en els casos de socorro de urgencia, acabarán per dir:

—Caballers: ¡dona gust pendre mal en las *Arenas de Barcelona!*

La enfermeria y la sala de operacions brillan com una nota humanitaria entre la barbarie del més salvatge dels espectacles. Está bé que hi sigan; pero millor fora que s'apliquessin, no á una festa cruenta, en que la cobdicia del torero y l'apetit brutal de un públich frenétich provocan l'efusió de sanch humana, sino á un hospital ó casa de curació destinada als pobres obrers que prenen mal guanyant el pá de la familia. De aquesta necessitat no se'n ha preocupat encare 'l poble barceloní, per alló que deyam al principi: *Lo primero es lo primero.*

*
**

ARENAS DE BARCELONA



Sala d'operacions.

A poca distancia del emplaçament de las *Arenas de Barcelona*, ab tanta activitat concebudas y ab tan briosa empenta realisadas, s'hi están morint de riure las obras de la Presó modelo. ¡No 'n fa pochs ni gayres d'anys que las varen comensar!... ¡Si n'han suferidas de interrupcions!... ¡Quánta y quánta aygua del cel no li va caure á dins—com si sigüés un edifici de regadiu—avants de que 's decidissen á posarhi la teulada!...

Pero lo primer avants que tot. Deu tenir més interés per la cultura barcelonina possehir una nova y espléndida plassa de toros, qu'extirpar el foco de immoralitat, de corrupció y de podridura física y moral subsistent en la vella presó del carrer de Amalia, absospatis asquerosos hont fermenta perennement el contagi de la maldat.

La nova presó pot esperarse: lo que no admet espera de cap classe son els toros.

Lo mateix pot dirse del Palau de Justicia, que ja 'ns hem fet vells els que 'l vejerem comensar, y es fácil que 'ns morim sense véure'l terminat.

Lo mateix de la construcció de una gran escola de Arts y Oficis, que tan útil seria per estimular las aptituts del poble obrer, posant en condicions de millorar la séva sort en bé del progrés general, á tots quants—y á Barcelona 's contan per milers—se sentissen en condicions de apendre y ferse homes. La gran escola de Arts y Oficis ni á projecte casi ha arribat encare, y la nova Plassa de Toros monumental es ja un fet, qu'está dihent ab eloqüencia, com si parlés á coro per totas sas ben ajansadas obreruras:

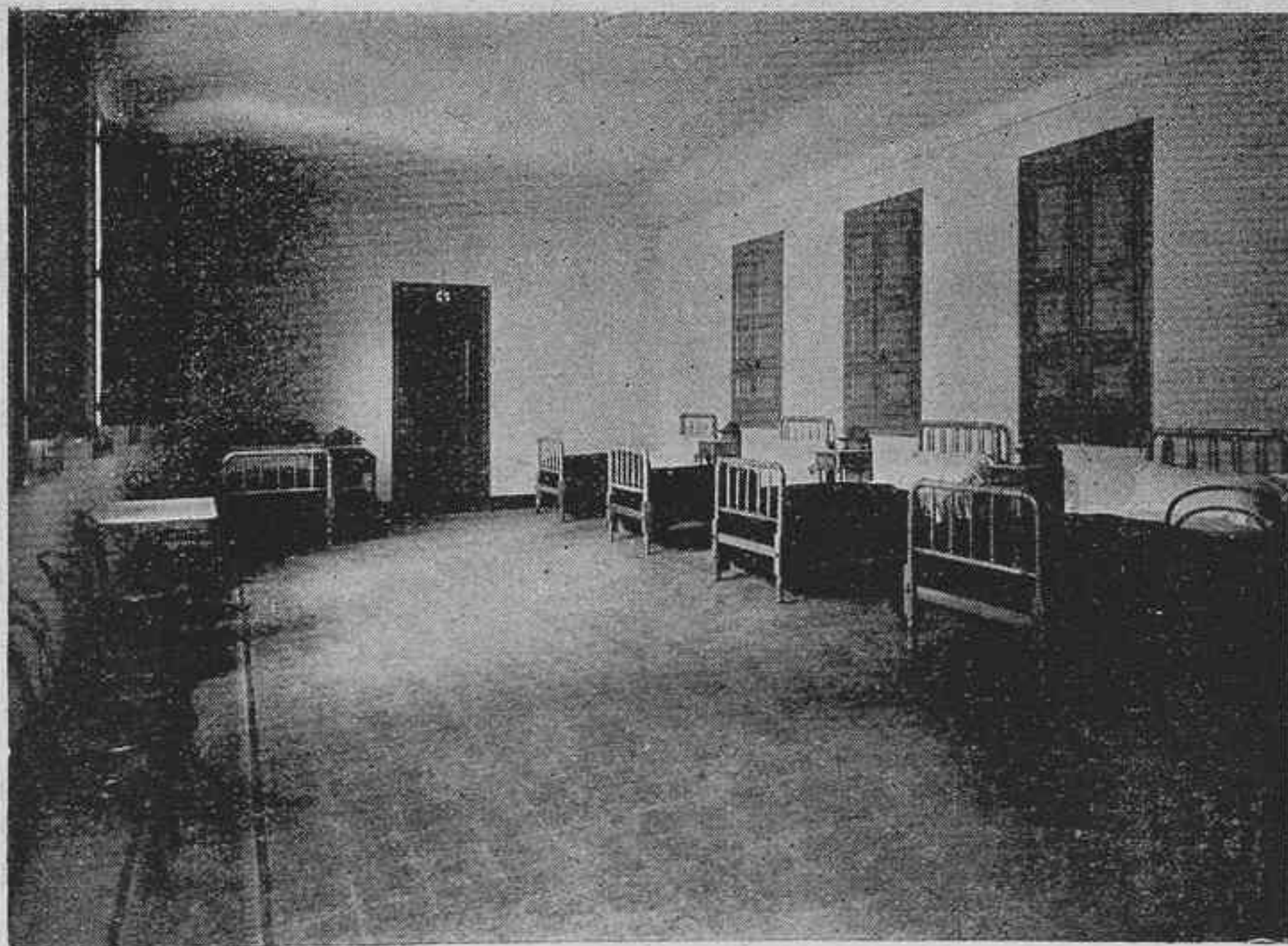
—Obrers de Barcelona, veniu á mi, mal vos haja de costar l'entrada una bona part del vostre senmanal. Veniu á mi á embrutirvos, ja que ningú 's cuida de ilustrarvos.

*
**

Y que 'ls toros, avuy dia, son lo primer de lo primer, quan no altra cosa, ho demostraria de una manera eloqüent la benevolencia de la Iglesia al honrar á la nova plassa ab las ventatjas espirituals de la séva benedicció.

De aquesta feta, no hi haurá catòlich que no assisteixi als toros, sobre tot si l'empresa que ha lograt que la plassa sigui benehida, consegueix—y no dupto que ho conseguirá si s'ho proposa—poder consignar en els bitllets d'entrada la següent nota:

«Els bisbes tal y qual, concedeixen 40 dias de indulgencia á tot fidel devot que després de haver rebut els sagraments de la confessió y de l'eucaris-



Enfermeria.

(Fots. ESQUELLA).

TAURÓFILAS



—D' això se 'n diu treballà.
¡Bona pica, camarà!

tia, asisteixi à la corrida d' aquesta tarde.»

Perque l' acte de la benedicció realisat ab tanta pompa y solemnitat, l' últim dissapte, obra el cor à las més bellas esperansas espirituals. Significa la unió definitiva de la severa capa pluvial, ab la sandunguera capa de passeig del torero: la inteligencia perfecta de la eclesiàstica coronilla, ab la quieta del lidiador.

¡Quin desengany pels que creyam que l' Iglesia abominava del sangrent, inhumà y brutal espectacle, fins al extrem—y això va discutirse no fá gaires anys—de negar al torero, en trànsit de mort, el sagrament de la comunió, creyent, els que opinavan per aqueixa negativa, que Déu sagramentat no podia entrar en un lloch ahont l' home 's ven la vida per diners! ¡Quin desengany!

Sobre tot al veure que la bendició de la Plassa no 's va circumscriure à la capella de l' enfermeria, sino à tot l' ambient de la mateixa, verificantse desde 'l palco presidencial, per Mossen Rich, vicari dels Angels, conforme ab gran luxu de detalls, relatan tots els diaris.

Ara sols ens cal esperar, que un cop realisada la reconciliació de la Iglesia ab la Tauromaquia, se realisi també la de aquesta ab el catalanisme, tan afecte generalment à totas las expansions devotas.

Y en aquest concepte, ja poden els catalanistas preparar un missatge de felicitació al bisbe Joseph, per quant en l' any primer del seu pontificat, ha tingut efecte un fet molt més gran per la seva transcendencia social, que la restauració del monestir de Ripoll: la solemne benedicció de la nova Plassa de toros de Barcelona.

P. DEL O.

DARRER CREPÚSCUL

Ma cadenera damunt la canya
cap sota l' ala ja s' ha arrupit:
lo sol á pondres se 'n va á montanya
y lo crepúscul ve de la nit.

Ahir cantava tota gojosa
saltironantne d' allá y d' assi
tant punt eixía la llum hermosa
del bell crepúscul del dematí.

Perdentne l' esma cau enrampada:
¡ni sols piularne se l' ha sentit!
y essent la gavia pel sol banyada
dins hi ha 'l crepúscul d' eterna nit.

EMILI COCA Y COLLADO.

XINERÍAS

La fraternitat humana n' está fent un' altra de las sévas.

Xina, la poética Xina, patria de las taronjas, mandarinas y dels mocadors de seda, acaba de veure's invadida per un variat mostruari de tropas inglesas, francesas, alemanas, russas... de tots els colors del mon.

Els invasors, caballers tots ells y personas dignissimas, han ocupat immediatament posicions estratégicas, han emplantat varis canonets que á prevenció portavan, y ¡pim pam, pim pam! tiro vá tiro vé; ara apendréu de modos.

¿Causa de aquesta batussa?

La de sempre. Que 'ls xinos son uns salvatjes, sense gota de principis ni sombra de criansa, y

TAURÓFILAS



—¿Vols jugar que aquest tremendo va a matarlo *recibiendo*?

que las grans potencies s' han empenyat en posar fi á aquest anacronisme.

Avants de fer res-se 'ls ha de reconeixer aquest rasgo de hidalguia—las nacions d' Europa van dirigir-se amistosament al xino y varen dirli:

—Noy, aixó no pot continuar. Es necessari que't civilisis desseguida.

—Bueno—va respondre el xino:—¿cóm s' ha de arreglar per civilisarme?

—Déixau per nosaltres: ens cuydarém de tot. Alemania, per exemple, s' apoderará de tres ó quatre provincias, Russia de mitja dotzena, Inglaterra de la meytat dels ports y Fransa de l' altra meytat...

—¿Y després?

—¿Després?... El gran qué es comensar. Un cop tinguém el peu á dins, tot lo demés anirà venint pels séus passos contats.

Els xinos, al sentir semblant programa, van agafar la primera estaca que va venirlos á la má y, aquest vull, aquest no vull, van fer dissap-te general de civilisadors.

Y ja tenim á aquests més cremats que un cabo de realistas y disposats á amansir als xinos, encare que sigui portanthi tota la infanteria, tota l' artilleria y tota la caballeria d' Europa.

Sentir las sévas lamentacions es una cosa qu' enterneix.

—¿De manera—diuhen—que aquests papanas no sóls se negan á aceptar la nostra protecció, sino que, de més á més, ens reben á cossas? Donchs ara 'ns hi tirarém de cap més que may. Volém ferlos felissos, y ho serán mal que 'ls pesi.

Aquesta obstinació dels paissos civilisats en protegir per forza als altres, resulta un dels espectacles més curiosos d' aquest sigle, pero no es absolutament nou. Aquí tenim l' Orange y l' Transvaal que poden sortir per testimonis y donar fe del desinteressat carinyo ab que 'ls inglesos se 'ls han ficat á casa per netejarlos el pis y buydarlos, de passada, la guardiola.

Las intencions dels benefactors europeus que avuy s' han emprés á la Xina pel séu compte, son induptablement molt nobles y dignas d' alabansa.

Els xinos tenen una especie de religió, que fa anys que l' usan, y els civilisats volen donarlse'n un' altra.

Tenen usos y costums que á n' ells els agradan porque son els séus, y las grans potencies troban que n' han d' adoptar uns de diferents.

Cultivan el séus terrenos y crian el séu bestia al estil xinesch, y Europa es de parer que tot aixó hauria d' anar d' un' altra manera.

—El vostre deu—diuhen als xinos els aliats protectors—es un ximple.

—Ximple ó no, 'ns serveix com si fos sabi.

—Pues no volém que us serveixi més. Aquí portém el nostre, qu' es tretze vegadas més perfeccionat.

—Es que á nosaltres no 'ns agrada.

—¡Ah! ¿Nó? Donchs... ¡pum! ¡pim! ¡pam!

Una pluja de metralla, uns quants centenars de morts... y passém á un altre assumpto.

—¿Cóm esteu de carrils?

—¡Mala cosa! Un cau de desgracias, tan pels que hi pujan, com pels que 'n prenen accions.

—No hi fa res: la locomoció ferroviaria es una de las més honrosas conquistas del progrés huma, y la Xina no ha de ser menos que las otras nacions. Heu de tenir carrils.

—No 'ns agradan, vaja.

UN ENTUSSIASTA



—¡Más cabalooos!...

—¿Cóm que no?... ¡pim, pum, pam!

Un parell d' horetas més de foch, cinquanta pobles arrassats... y tornem'hi, que no ha estat res.

—La Xina es molt gran, molt rica y molt fecunda.

—Fa sis mil set cents cinquanta dos anys que ho sabém.

—Pero está mal administrada, mal portada, mal dirigida.

—¿Y qué?

—Que nosaltres l' administrarem molt millor y sembrarem en sos inmensos camps las llevors del progrés, de la civilisació, del refinament d' Europa.

—No estém per llevors ni per refinaments. Som á casa nostra y tenim el dret de viure com millor ens sembli.

—¿Sí? Ara 'us ho dirán de missas aixó del dret... ¡Pim, pum, pam!...

Aixís estém, ara com ara. Els xinos, testaruts y obcecats, insistint en que allá es á casa séva; las nacions civilisadas, emperradas en que al mon tots som germans y que, per lo tant, els que tenen més artilleria y més escopetas han de governar y ensenyar de viure als que van escassos d' armament.

Y ¡pim, pam, pum!... El foch segueix sense parar y 'ls caps d' aquella gent que may han demanat res á ningú d' Europa, van cayent com espigas talladas per la fals del segador.

Celebraria ab tota l' ànima que 'ls xinos guanyessin, que logressin treure als forasters de casa séva y que seguidament vinguessin á Europa á fer ab els civilisats lo que 'ls civilisats fan avuy ab ells.

A veure aquests qué dirian llavoras.

A. MARCH.

EL LLIBRE

Tinch un llibre gran
verdadera joya,
té 'ls fulls satinats,
las tapas hermosas,
y á més va ilustrat
ab profussió d' orlas.

Quan dalt del cel blau
despunta l' aurora,
foll y temptador
l' Amor ve y me l' obra
posantse á llegir
estrofas y estrofas.

Si l' una elegant
l' altra primorosa,
totas aygua y mel,
glops de vida nova
que m' omplan el cor
d' esperansas dolsas.

Tot es gran y bell,
de color de rosa,
y crech que visch sol
sota l' ampla volta
que son pera mí
las bellas corolas.

Pero quan el mon
altre cop trontolla,
quan els homes tots
á la vida tornan,
el méu somni bell
s' esfuma y desflora.

L' Amor rondinant
tanca el llibre á l' hora,
recelosament
ell passa la porta
y el veuen mos ulls
perdentse en la boyra.

Llavors torno en mí
y sento l' angoixa
y no sé perquè
aborreixo á l' home...
¡y espero el nou jorn,
espero l' aurora!

ESCOLAR.

SOBRE MODAS

Deploraria que las simpáticas lectoras de LA ESQUELLA—perque es impossible ser lectoranos—tra y no ser simpática—s' enfadessin; pero jo necessito dils'ho.

Y necessito dils'ho pèl séu bé.

Hi ha modas que no las entench, ni crech que tampoch las entenguin ellas.

Temps enrera els figurins marcavan colls oberts, escotats, ensenyant un pam de clatell y un altre pam de la part del davant.

Avuy la decoració ha cambiat radicalment. Els colls oberts s' han transformat en colls alts y tancats; tan tancats y tan alts, que molts senyoras el portan fins á las orelles, donant al séu cap l' aspecte d' aquests ninots que venen á las firas y que sortint d' una capsas, espantan á las criaturas que obran el tap.

En Pierre Veron, parlant una vegada d' un assumpto parescut, s' indignava contra la debilitat de las senyoras que tan cegament—deya ell—obeheixen las ordres de *Sa Estupidés* la Moda, que no vacilan en desfigurarse y posarse ridiculas, mentres sigui per presentarse al mon ataviadas ab subjecció al últim figuri.

Recordo que la causa del enfado del director del *Charivari* era l' invenció d' aquell apéndice que 's colocavan las senyoras en... ¿cóm ho diré? en la part del cos que serveix per sentarse... Es dir, un anyadit que al fi y al cap responia al laudable propòsit d' aumentar el tamanyo d' una cosa que si es petita fá mal efecte.

¿No es més irritant, falsa y antiestética la moda del coll alt, que no té cap objecte ni respón á res, ni produheix altre efecte que 'l de treure esbeltés y gracia al cos femeni?

Siguém franchs y posém las cosas en son lloch.

Tots els extrems—ja es sapigut—son igualment viciosos. Quan las senyoras usavan colls baixos, millor dit, cossos sense coll, n' hi havia algunas qu' exageravan tant y tant l' escot, que si miradas per detrás se 'ls veyia fins á mitja esquena, miradas per davant... escuso dir lo que se 'ls arrivaba á veure.

Pero entre aquella exageració y la d' ara, no sé pas quina es pitjor.

Entre l' anfitrió que 'ns dona tants plats que arriba á reventarnos y 'l que 'ns fá passar tanta gana que 'ns mata de fam ¿per quin ens hem de decantar?

Dirán: ¡La Moda, la Moda ho mana! No hi ha més remey que inclinar el cap y copiar els seus figurins ..

Tot té 'ls seus límits, senyoras mevas. La Moda els pot dir: «Poseuvos aixó, que sereu bonicas.» Pero si la moda, «*Sa Estupidés* la Moda», com deya en Pierre Veron, intenta burlarse de vostés y 'ls diu: «Poseuvos aixó... sense mirar la fila que feu», las senyoras tenen el dret, ¡qué dich el dret! el deber de rebelarse contra semblants imposicions.

Tota moda que tendeixi á acentuar, á perfilar la forma femenina, es una moda bona, acceptable, racional.

LA VEU GENERAL



— Suspendre las garantias... ¡Vaya una gracia! Lo qu' hauria de fé 'l govern es suspendre la calor

Tot' altra moda que es borri, ocultí ó desfigurí ls contorns de la dona, es una moda absurda.

La de taparse tan desconsideradament el coll es una d' aquestas.

Si las nostras donas el tinguessin lleig ó mal fet, encare 's compendria; pero ¡tenintlo tan preciós y encisador, tapársel!...

«No te tapes el *cuello*,
niña bonita;
quien se tapa lo bueno
Dios se lo quita.»

Considerin, si 'ls *quitaba* 'l coll, ¡quin goig farian, pobras de vostés!

MATÍAS BONAFÉ.

UNA SESSIÓ

Ben dinats, havent pres el café y ab un puro de ral á la boca el barber, l' adroguer del cantó y el senyor don Joseph de las doblas, xano, xano, se 'n van el dijous, convocats per vegada segona, á un saló més ó menos *de-cent* á parlar dels assumptos del poble, que per xó els va nombrar regidors el cacich que maneja las cosas.

Ni l' arcalde primer ni el segón compareixen al acte, y en *Llonsa* qu' es l' arcalde que fa cinch ó sis presideix la colla.

El senyor Secretari llegeix de manera que no s' entén gota els acorts del dijous prop-passat que ab un gesto d' espatllas s' aproban.

Van plovent els dictámens á munts y ab uns ulls més oberts que unas tronjas cada un d' aquells bons regidors, com ninot que té untadas las mallas, va signant ab el cap que están bé sense mirar las pessetas qu' importan.

Y en aquell solitari saló, sense públich y mitj á las foscas, van passant, deixant rastre de rals, las cosas més grossas.

La paraula demana després lo senyor don Joseph, y proposa que 'l diumenje vinent els presents inspeccionin tots junts unas obras que están fent á la vora del riu per fer forta la nova resclosa.

Dos mil rals per l' arrós y el xampany al instant com á cosa urgent votan y després d' uns discursos bunyols sobre cosas que al poble no importan, aixecant la sessió, satisfets cadascú á casa seva se 'n torna.

D' aquest modo lleugé y productiu dos ó tres administran las cosas d' un poblet dels de més mala mort que 's diu Barcelona.

JEPH DE JESPU.

SALÓ PARÉS

S' ha obert la IV Exposició femenina, en la qual no s' hi veuen tants quadros com en las tres anteriors, pero la majoria, dels que hi ha 's distingeixen pel progrés que revelan en sas autoras.

Las bellas arts son assequibles á la dona, y la pintura principalment. L' art de la forma y 'l color ha de ser comprés necessariament per la més hermosa meytat del género humá.

Descollan en l' exhibició las mitjas figuras de la senyora Ubach, qu' es una mestra en tota l' extensió de

la paraula; los quadros de género de las señoras Ulsemer, Enrich y Baixarias, pintats ab masculí vigor; el busto de la senyora Nuevos, el retrato de la senyoreta Soler; els bodegons de las senyoretas A. Pujol y E. Egozeue; els tapissos y coixins de la senyoreta Fortuny y l' exquisit paravent de donya Antonia Ferreras.

Entre las pintoras que pagan tribut preferent á la flora, mereixen ser mencionadas las señoras y senyoretas Boada, Romeu, Licé, Capdevila, Mirabent, Espina de Paz, Kennedy, Vilàret, Ponsa, Iborra y la ja citada de Nuevos.

La senyoreta Tereseta Nyssen, se fá acreedora á una especial felicitació, per sos dos quadros de flors, exquisidament reproduhidas, ab garbo en els tochs y justíssima entonació de matisos. Senzilla aficionada fins fá poch, ha emprés seriament l' estudi de la pintura, y es d' esperar que alcansará en el séu cultiu un lloch molt envejable. Aixís á lo menos opinan tots quants están al corrent de la rapidés extraordinaria dels séus progressos.

FRA JUNCOSA.

LLIBRES

LOS SEÑORES DE HERMIDA.—Novela, Crítica y Cuentos de JUAN OCHOA.—El llibre que tenim á la vista, elegantment imprés y exornat ab ilustracions de Arturo Carretero, forma el volúm XXI de la *Colección elzevir ilustrada* que dona á llum la casa Gili.—A més de la novela *Los señores de Hermida*, que li dona títol, compren una bonica colecció de traballs curts, narratius uns y 'ls altres didáctichs. Tant en aquells com en aquést, se hi observan las condicions peculiars de aquest autor, las quals ja tinguerem ocasió de fer notar al ocuparnos de sa novela *Un alma de Dios*, que forma també part de la *Colección elzevir*.

El Sr. Ochoa concebéix bé y dona gran reals als fruyts de la séva pluma, empleant un estil fácil y castís, y al propi temps impregnat del sentiment de las cosas que relata. Té, donchs, verdadera personalitat, y sas obras figuran dignament al costat de las dels escriptors de més nota que figuran en la Biblioteca del Sr. Gili.

LUZ DE LA SOMBRA.—Narración de GUSTAVO MORALES.—Ilustración de Klong.—Forma part aquesta obreta de la favorescuda *Colección Klong*, y 's recomana per la séva amenitat, aixís com per l' elegancia y 'l bon gust de l' edició.

HISTORIA DE GIL BLAS DE SANTILLANA, obra escrita en francès por *Lesage*, traducida al castellano por el *Padre Isla*.—Edición ilustrada.—No perque aquesta novela, pintura fidel de l' Espanya, dels Austrias, siga tan coneguda y estiga tan divulgada, es menos acertada la idea de la *Casa Montaner y Simón* d' incluírla en la séva *Biblioteca universal*, qu' es l' hermós complement de la popular *Ilustración Artística*.

Tots els bons llibres son dignès de una bona edició, y l' esmero ab que está feta la dels Sres. Montaner y Simón, res deixa que desitjar, distingintse per sa clara impressió, sa enquadernació sólida y elegant, aixís com també per las composicions del artista francès Mr. Leclair, que ilustran el text, notables per sa correcció y per son sabor d' época.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Poesía socialista. A la novia, por José Puig y Roig.—La tal poesia está escrita en seguidillas, y 'l follet de 80 y tantas páginas que ocupa, apareix imprés á Montevideo.

* * * *¡Pobre mare!*—Monólech dramátich, en vers, de Joseph Pujades Truch, estrenat en el *Teatro Circo de Masnou*, la nit del 20 de maig del corrent any.

RATA SABIA.

ÍNTIMA

¡Ja sé que no m' estimas
com antes m' estimava!
¡Ja sé que m' aborreixes
perjura, ab tota l' ánima!
¡Ja sé qu' aquell amor
que un jorn vas professarme,
del pit l' has desterrat
per albergarnhi un altre!
¡Ja sé que 'l nou amant
ab tú passa horas gratas
y si parléu de mí
es sols per bescantarme!
¡Ja sé que á 'n ell li dius
qu' ab mí may vas tractarte!...
mes ¡ay! si moltas probas
d' amor deixessin rastre...
¡potser m' estimarias
com antes m' estimavas
en comptes d' aburrirme,
perjura, ab tota l' ánima!

F. CARRERAS P.



LÍRICH

L' audició extraordinaria de la *Societat de concerts clássichs* donada la nit del dijous se convertí en un aconteixement que no l' olvidarán may més tots quants tingueren la fortuna de assistirhi.

Comensant per las pessas qu' executá la ben ensajada y afinadíssima orquesta d' en Granados y acabant per las que tingueren per principal intérprete, el célebre violoncelista Casals, la vetllada siguié una successió no interrompuda de triunfos.

¡Y quín colós es en Casals!...

El públich barceloní, arrobat davant de aquell art séu que penetra fins al fons de l' ánima, no sabia arrancarse als assientos del Lírich, y una, dos, tres pessas distintas, entre ellas el *Nocturn* de Chopin, que cap veu humana es capás de interpretar-lo com el violoncello de 'n Casals, sigueren el ressopó de aquell concert suculentíssim.

El célebre concertista catalá ha trobat entre 'ls séus paisáns las mostras de admiració més entussista que puga ambicionar un artista. Ja pot anar á passejar pel mon las sevas glorias arrancant als ulls de tots els públichs llágrimas d' entussiasme... pero procuri no olvidarnos may, y quan entre *tournee* y *tournee* de las moltas que té compromesas al extranger, li quedi un petit espay, vinga'ns á veure, com se ve á veure á la familia, al objecte de pendre ab aquest públich que tant l' admira, la sagrada comunió de las més puras emocions.

TÍVOLI

Dos obras novas del repertori valenciá, las dos ben rebudas pel públich.

Se titula la primera *El dicharachero*, y es original del actor de la companyia Sr. Ferrando. Consisteix en la presentació de un tipo qual llenguatje empedrat de refrans y sentencias, resulta molt xocant.

La segona titulada *Un alcalde de barrio*, del Sr. Escalante fill, no deixa de tenir gracia, ab la presentació de aquell barber autoritat que per ficarse en la casa dels altres deixa d' enterarse de lo que passa en la propia.

Com casi totas las obras del repertori valenciá, las últimament estrenadas son molt pintorescas, y están amanidas ab bastanta sal de terrós y algun que altre pessich de pebre que 'ls hi dona un sentit molt gustós.

NOVEDATS

Fedora es una producció de proba, tant més quan

LA NOTA DEL DÍA (per V. BUIL).



-¡A las Arenas!

TAUROMAQUIA Y RELIGIÓ



Havent sigut benehida la nova plassa,

el públich de Barcelona la ha vista representada per totas las eminencias extrangeras que han visitat la nostra capital.

Posada per la companyia Thuiller-Pino, no resulta prou bé. Els actors hi estalvián el color y l'ánima, aixís es que l'obra d'en Sardou no surt ab tot el relleu que li correspon.

La traducció, deguda als Srs. G. Llano y Francos Rodríguez, es molt recomenabla.

CATALUNYA

L'arreglo de *L'Hôtel du libre échange*, donat á la escena espanyola ab el títol de *El hotel Severini*, es una gatada en tota l'extensió de la paraula,

L'argument es bastant enredat y está tot ell ple de casualitats més ó menos portadas pels cabells; algunas empero fan molta gracia, revelant l'enginy picaresch del autor francès que va inventarlas.

Mes que com á producció literaria deu ser considerada com una entremaliadura destinada principalment á fer riure... Y ho consegueix en gran part, perque á la majoria dels espectadors els agradan més las fruslerías que distreuen que no las obras serias que fan pensar.

Oh, y ab aquesta calor, vejín qui dimontri trobará gust en encaparrarse!

Definitivament el 4 de juliol inaugurarà la temporada en aquest teatro la companyia dramática espanyola de la María Guerrero y en Fernando Díaz de Mendoza.

Entre las obras no representadas per la companyia á Barcelona y que 's proposan posar en escena s'hi contan las següents:

Los melindres de Belisa, de Lope de Vega.—*Celos con celos se curan*, de Tirso de Molina.—*El Alcalde de Zalamea*, de Calderón.—*La locura de amor*, de Tamayo y Baus.—*El loco Dios*, *En el seno de la muerte* y *Malas herencias*, de Echegaray.—*La hija del mar* y *El camino del agua*, de Guimerá.—*Raza vencida*, de López Ballesteros y *Cyrano de Bergerac*, de Rostand.

GRAN VÍA

A benefici de la característica D.^a Antonia García va estrenarse l'obreta *La baronesa*, á la qual doná molt relleu la beneficiada.

NOU RETIRO

La primera representació de la popular ópera d'en Mascagni, *Cavalleria rusticana*, proporcioná merescuts aplausos als principals intérpretes de la mateixa, que foren las Srtas. Corti y Farelli y 'ls Srs. Pagani y Dadour, dels quals participaren el mestre Baratta y l'orquestra que 's veje obligada á repetir l'*intermezzo*.

En conjunt l'obra va resultar un éxit.

CONCERT D' EUTERPE

Lo día de Sant Joan s'estrená la pessa *La non-non dels papellons*, lletra de Apeles Mestres y música del mestre Sr. Rafart.

Els primorosos versos del exquisit poeta han tingut



s'assegura que també serán benehits els toros,

un intérprete felis en l'autor de la música, que está tan adequada á la lletra, com més no es possible desitjar.

La concurrencia, qu'era extraordinaria, tributá una ovació á una obra de un estil delicadíssim, y que la creyém cridada á formar part del repertori de las societats corals que contin, com la d'Euterpe, ab tots els elements necessaris pera cantarla.

N. N. N.

JO NO ESTICH BÓ

No se si es qu'estich malalt, ó si es que no 'm trobo gens bé.
Bonavia.

—Ja veurá, vinch perque 'm digui vosté, qu'es un bon doctor, quin es el mal que pateixo, ja que no me 'l comprench jo.

—Segui y espliquis.

—Donchs, miri,

aquí hont me veu de tot cos,
he pujat per...

—¿Perque 'l curi?

—No, per l' escala; y tan sols
de vení a peu desde casa
que ja 'm fan mal els jonolls.

—¿Viu molt lluny?

—No li pregunto,

pero soch molt bon xicot
y li diré: carrer *Balmes*,
cantonada al carrer *Nou*.

—¡No es posible!...

—Donchs me 'n torno.

—¡Home, espliquis!

—Calli donchs.

¿Veu? me trobo ple de tripa
y m' he engreixat no sé cóm,
y per mes que faig la cara
de malalt, jo no estich bó.

Me passen cosas estranyas;
de nits dormo igual qu' un tronch
y en cambi, de dia, creguim,
ni á tiros arrenco 'l son.

Jo no sé pas cóm me trobo
dintre l' interior del cos,
que, els dematins, casi sempre
me llevo á dos quarts de nou
y fins després de algún rato
no sé... ho veig tot mitj boirós.

y si quan m' enfado, crido,
se m' esgargamella 'l coll.

Al hivern tinch fret (no es broma),
pero al estiu tinch calor
y en cambi, á la primavera
no sento ni alló ni aixó.

També 'm passa un altra cosa
que 'm té bastant anguniós,
y es que si menjo un xich massa
no vaig bé del pahidó
y fins que he pres la magnessia
no 'm trobo curat del tot.

Trobo que tot me fa fástich
si no busco distracció.

Cada cop una vegada
vaig al café, que no es molt,
y allí m' hi fumo de fástich
per cada vegada, un cop.

Si es que parlo ab una dona
guapa y jove, ab condicions,
sento una mena de cosa
com si una veu interior
me digués:—Apa, no badis
y aprofita l' ocasió.—

No sé si fa una senmana
ó bé set días tan sols,
qu' estich prenat d' una noya
que per mí es un pom de flors,
y aixó crech que 'm perjudica,
puig si bé tinch ratos bons,
en cambi ¡ay! passo estonas...
que encare son superiors.

Ara mateix, vosté escolti:
¿sent quin *trich trach* me fa 'l cor?
donchs es...

—¿L' amor?

—No, el cansanci

de pujar cent esglahóns
per ferli aquesta visita
qu' ha de resoldre ma sort.

Recepti, aconséllim, parli,



avants de comensar la corrida, els *diestros* confessarán y combregarán,

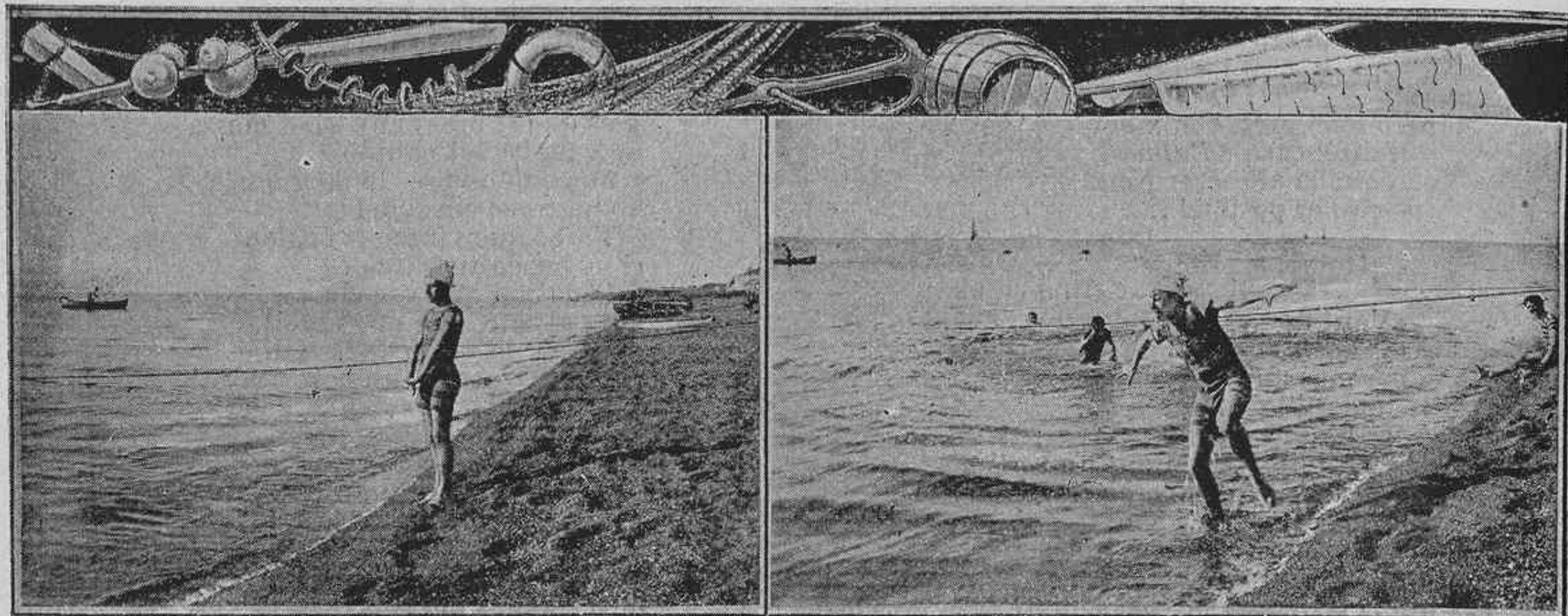
També 'm sento un xich de gana,
cosa que 'm passa tan sols
menjant alguna friolera,
y aixó 'm repeteix ¡tres cops
al día! y si acás no menjo
me sento débil del cor.

També, á voltas, tinch la boca
seca, per naps ó per cols,
y fins que bech algún líquit
trobo que no estich millor.

Si camino molt, me canso;
si sech massa, estich xacrós,



y durant la funció 's dirán missas á la capella de la plassa,
tant pel bon éxit del espectacle com per la salvació del áni-
ma dels toreros y dels concurrents.



—¿M' hi tiro? Pit y fora.

—¡Qu' es freda, jo 't refum!

¿qué pensa de mí, doctor?

—Penso... que vosté es un ximple.

—¡Home, 'l ximple seré jo!

SALVADOR BONAVÍA.



L' Arqueològica barcelonesa s' ha dirigit á la Junta de la Caixa de Ahorros suplicantli qu' en el nou edifici qu' está á punt de construhir en la Plassa de Sant Jaume, cantonada al carrer de Jaume I, hi colouí una lápida ó qualsevol altre objecte adequat, en commemoració del gran rey aragonés que ha donat nom á n' aquell carrer.

No tenim cap inconvenient en unir la nostra súplica á la de la Arqueològica barcelonesa. La nostra ciutat podria y deuria estar plena de testimonis aixís, no per senzills menos eloqüents, puig servirían pera patentisar als ulls del poble 'l gran recort de las glorias catalanas.

* *

Y á propòsit:

¿Costaria molt de fixar una lápida en la vella casa del carrer del Carme, ahont morí en Frederich Soler, fundador del Teatro catalá?

Mentres quedém esperant l' erecció del monument, qual primera pedra s' enterrá fa ja uns tres anys al Pla del Teatro, la lápida que nosaltres proposém demostraria quan menos que no hem sepultat en l' olvit el nom del insigne escriptor.

Vejin els amants de las nostras glorias si la idea que 'ls proposem els escau, y per la realització d' ella y de totas las análogas que podrian enunciarse, ofereix LA ESQUELLA DE LA TORRATXA son més entussiasta concurs.

Ja no hi ha res segur en els kioskos de la Rambla.

Obras d' en Gauthier, d' en Balzac, d' Edmundo de Amicis y fins del mateix Campoamor, han

sigut seqüestradas per individuos del cos de ordre públich, que per lo vist son els únichs definidors de la moral impresa y de las bonas costums en lletras de motllo.

No té res d' extrany que 'ls que baix las ordres del hermano Sanz Escartin, aplansonavan als pacífichs transeunts, á las ordres avuy del primo hermano Dorda bastonejin á autors com en Campoamor, l' Amicis, en Balzac y en Teófil Gauthier.

Y es que avuy tothom progressa: hasta la policia.

La calor apreta com unas botinas novas y estretas. ¡Recristina, y quina manera de suar!.., Aixó fa que haja comensat ja la temporada de banys en els establiments de la Barceloneta.

Aixís se compleix la fatal sentencia del silvelins: governant ells, no hi ha remey: tothom ha de tenir *la pell en remull*.

La qüestió del Mercat de Jerusalém ha alcançat la categoria de peliaguda, entre las que més ho sigan de totas las que han passat per l' Ajuntament de Barcelona.

Una serie continua de acorts y desacorts forma l' historia de aquest negoci, patrocinat per alguns regidors sempre propensos á cedir baix la influencia de certs arguments molt rodons y persuassius.

Pero l' últim de tots es el més colossal.

* *

Un dictamen de la comissió de Hisenda, aprobat en sessió extraordinaria, va ser retxassat en la que 's celebrá á continuació de aquesta, y que segons la ley devia ser en ella tan sols ratificat.

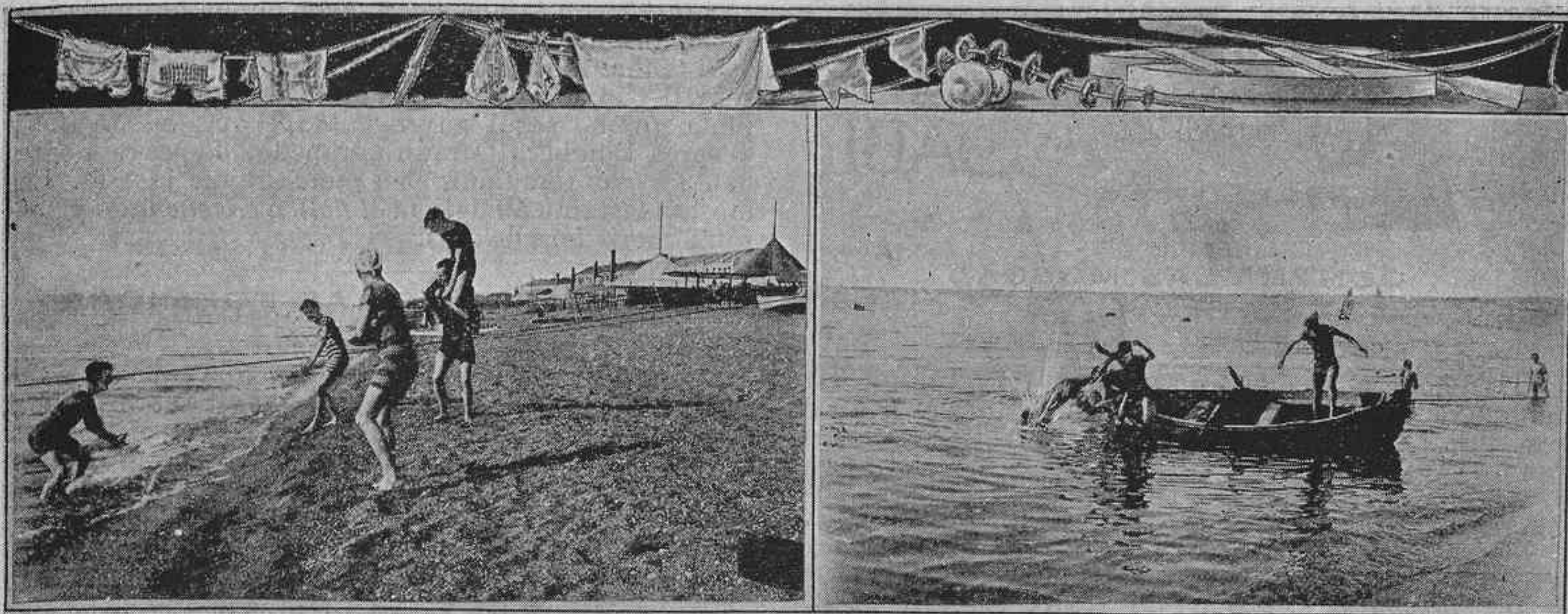
Y ara tenim que ningú sab si l' acort es válit ó inválit, haventse armat un enredo de cent mil dimonis.

* *

Pero á pesar del enredo, no falta qui capdella de ferm.

Els que capdellan de ferm son els propietaris dels terrenos endossats á la Pubilla per cinch vegadas més del seu valor natural. Aquests s'

EL PRIMER BANY



—Obriu la porta, qu' entro.

—¡Al aygua!... ¡Cataplúm!

(Insts. Banys).

aprofitan de tot, y mentres se discuteix lo procedent, passarán els termes per entaular els corresponents recursos y quedarà en peu la lesió enormíssima inferida als interessos de la ciutat.

Si hi hagués medi d' exigir responsabilitat personal als causants de aqueixa lesió, l'escandalós assumpto podria quedar solventat ab estricta justícia, y 'ls edils, en lo successiu, encare que 's presentessin noves qüestions ab el seu numerós corteig de cusinas (en castellá *primas*) s' hi mirarian una mica, avants de dedicarse com fins ara á fels'hi l' aleta.

Dels escarmentats ne sortirian els advertits.

Una trista noticia.

El distingit periodista, redactor de *La Vanguardia*, Ezequiel Boixet (Juan Buscón) ha tingut la desgracia de perdre á la seva estimada esposa D.^a María Rives Sompayrac.

La virtuosa senyora morí repentinament, sense que al seu desconsolat espós li capigués el consol de clóureli 'l ulls per darrera volta.

Participem ab tota l' ànima de l' amargura qu' experimenta tant ell com sa atribulada familia.

Rodejat de núvols d' encens ha despedit l' *Avi Brusi* al *hermano* Sanz Escartin.

D' ell diu que «*procuró resolver siempre con espíritu conciliador, huyendo de los temperamentos de fuerza y de las medidas de rigor.*»

En efecte: 'l govern del *hermano* està enclós en un paréntesis de garrotadas policiacas: las que va fer repartir el dia següent de pendre possessió del càrrech y 'l dia avants de presentar la dimissió.

Aquestas expansions no serán, si vol el *Brusi*, *temperaments de forsa*; son més aviat *forsas de un temperament*.

*
*
*

Per lo demés, era una persona molt amable y que tenia ab els periodistas las majors consideracions.

Tant es aixís que sempre que ab motiu de la

suspensió de las garantias, s' encarregava de aixalar á la prempsa, convocava als representants dels periódichs al seu despaig y 'ls repartia puros de la Habana.

Obrava ab ells com els *Hermanos de la Pau y la Caritat*, ab los reos condemnats á mort quan están en capella.

Per lo tant, bon viatge... y si pot ser, que no torni.

Llegeixo:

«En la Plaza de Aribau, del Parque, trató ayer á mediodía de privarse de la vida, desce-rrajándose un tiro de revólver en la sien derecha, un sujeto que iba decentemente vestido.»

¡Al peu de l' estatua de Aribau!

¡Ab quánta convicció podia recitar el desventurat suicida 'l primer vers de la famosa oda *A la Patria*, del poeta qual imatge presidia aquell acte de desesperació:

«¡Adeu siau, turóns, *per sempre*, adeu siau!»

Davant de la fira de Sant Joan, quals barracas y taulas ab toldo brut y rebregat s' extenia diumenje á lo llarch de la Rambla de Catalunya, vaig cassar al vol aquesta frase:

«Barcelona creix; pero á pesar de la seva creixensa, no acaba de ser may una gran capital, ni deixa de ser may un petit poblet.»

Hem de confessar que 'l que parlava aixís apuntava dret y feya blanch.

Ja no hi anirà més el pobre Porrini á entusiasmar als sarahuistas en las salas y envelats de las festas majors de Catalunya, ab els seus solos obligats de clarinet.

Y no sols als sarahuistas, sino als que acuden á sentir la banda municipal y als que van á l' ópera del Liceo ó als concerts del Lírich.

Fou en Porrini un concertista de clarinet, que 'n sabia de debó: l' instrument, en las sévas mans, era un verdader *clar-y-net*, per la facilitat ab que 'l tocava y per la suavitat y tersura del tó que 'n sabia treure.



CONTRA LAS MOSCAS

*A un panal de rica miel
cien mil moscas acudieron...*

Lo demés ja ho deuen sapiguer. Hi varen quedar enganxades de potas, esperant que hi anés el poeta à escriure la célebre faula, després d'haverlas contadas de una à una.

Aixó de la mel, donchs, per més que sigui una bona trampa per agafarlas, no es de recomanable efica-

Successor de 'n Salvatori, italià com ell, es de creure que tindrà per hereu à n' en Nori, italià també.

Aquesta particularitat no deixa de ser xocant. Italians han sigut, durant l'espai de més de un ters de sigle, 'ls cap-pares del clarinet à Barcelona.

El pobre Porrini deixa al anarse'n de aquest mon els més agradables recorts, lo mateix com à artista que com à caballer.

Un aplauso à *La Catalana* pel nou servey de carruatjes que ha establert desde la Plassa del Teatro à l'entrada del Passeig de Gracia, ab trajectes de cinch céntims cada un.

Perque ja veurán com ara l'inglés tocarà 'l baixó, com sempre que s'han posat à ferli la competencia 'ls cotxes de *La Catalana*.

¡Amigo! s'haurà de convèncer de una cosa: de que Barcelona no es el Transvaal.

En el *Círcul Artístich* hi ha un notable retrato de senyoreta, degut al pintor Sr. Montserrat, enquadrat en un march preciós de noguera y bronze, projectat pel jove D. Víctor Masriera y executat per la casa Masriera y Campins.

Es una obra hermosíssima, en que 'l decorat de plantas y flors simbólicas se combina ab els retratos de la familia de la senyoreta, constituint un preciós recort de familia.

Un gendre tira piropos à la séva sogra, y li diu:

—Cregui, senyora, que si una cosa voldria es que sigués una estrella.

—Ah, sí, ¿y perquè?—pregunta ella llepantse 'ls llabis de gust.

Y 'l gendre la deixa blava, responentli:

—Perque l'estrella més próxima à la terra se troba à 11.700,971 kilòmetros de distancia.

TRENCA-CAPS

XARADA

Ma tercera es una nota
de la total musical:
ma dos-primera una lletra
ó si 's vol un animal.

J. COSTA POMÉS.

cia, en primer lloch perque no deu fer gayre goig veurer després las pobres bestioletas *luchando à brazo partido con la muerte*, y segonament perque la mel no es una sustancia que 's tingui sempre à má.

Si tenen moltes moscas en una habitació, lo més senzill y lo més práctic es fer lo següent: Agafan una plata que no sigui gayre fonda, l'omplan de llet y després d'haberhi tirat un grapat de pebre negre, ben fort, ho remenan, ben remenat y... ja está. Las moscas tastarán ab delicia *el fieltro envenenado* y anirán à morir fora de casa.

EXTERMINI DE LAS FORMIGAS

S'obté d'una manera molt senzilla.

Empastant, per la part de dintre, una copa ab aixarop ó ab mel y colocantla cap-per-avall sobre mateix del formiguer ó forat d'ahont se vegi que surtin. Las formigas caurán indispensablement à la trampa y repetint la operació fins que s'hagin acabat... el resultat no es dubtós.

TRENCA-CLOSCAS

B. U. BALDRICH

MOLLET.

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas lo títul de un drama catalá.

MONTABLIZ.

ANAGRAMA

—Agafa 'l total, Tomás,
y fes una carambola.

—¿Veus que 'm va torta la bola
perque aquest me toca 'l bras?

JOAQUIM VIVES.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8 9.—Nom d'home castellá.

1 2 6 7 7 6 7 3.—Prenda de militar.

3 4 5 6 7 8 9.—Nom d'home en castellá.

1 2 3 4 5 3.—Poble catalá.

5 6 7 8 3.—Nom de dona.

3 4 5 3.—Arbre.

8 6 7.—Riu.

4 3.—Article.

1.—Consonant.

J. TORRENT Y M.

CONVERSA

—¿Ahont vas, Peret, tan depressa?

—A buscar lo senyor metje.

—¿Que hi ha alguna novetat?

—Tenim un malalt.

—¿Qui?

—Home, ja t'ho he dit: no 'm fassas repetir las cosas.

CAP DE CINDRIA.

GEROGLÍFICH

Q U I M

·

X

+

P O T

NAP Y COL.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

NUEVA

TREMIELGA

por **J. ORTEGA MUNILLA**

Un tomo, Ptas. 0'75

LEY

sobre

Accidentes del trabajo

Precio: UNA Peseta

LA PSICOLOGÍA DE LOS SENTIMIENTOS por Th. RIBOT
 ✦ Ptas. 8 ✦

Colección Diamante (edición López)

Van publicados 72 tomos de los más notables escritores nacionales y extranjeros

ÚLTIMO PUBLICADO

VERSOS Y PROSA por J. M. BARTRINA
 Precio: 2 reales

Federico Urrecha

El Teatro

Apuntes de un punte

La obra:



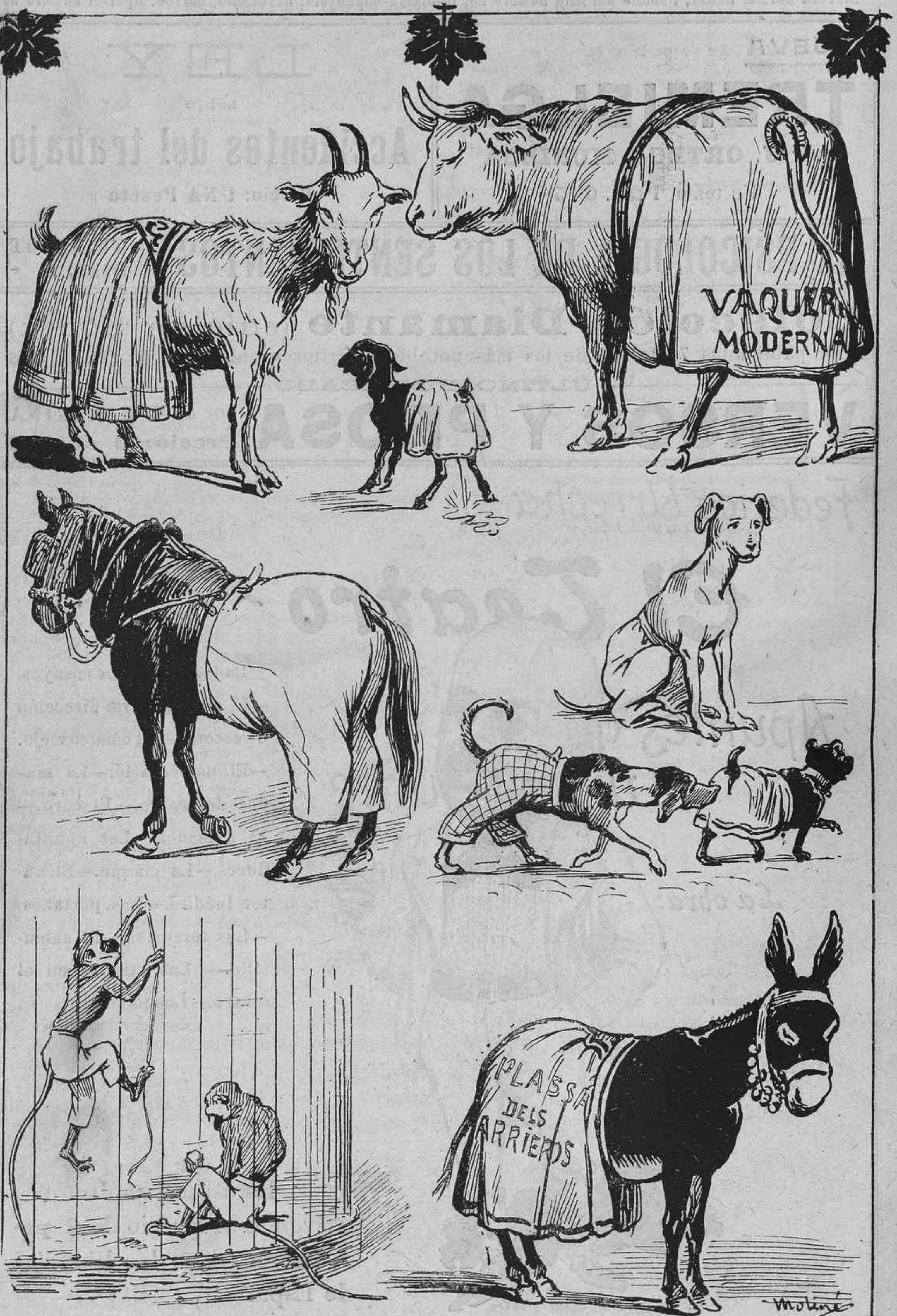
Sumario

- La lectura.—Los ensayos.
- El estreno.—La dirección de escena.—El cómico viejo.
- El empresario.—La madre de teatro.—El coro.—El avisador.—Los apuntadores.—La claqué.—El autor inédito.—Los portazos.
- Las tercerías.—El saloncillo.—Las rutinas en el teatro.—Los papelitos.

Esta interesante obra se vende al precio de **2 pesetas** en todas las librerías de España.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral per certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

ALS SENYORS DE LA FULLA.



Ja que tant lo immoral els preocupa,
 ¿no troban qu' estaria molt rebé,

vesti un xich, ab arreglo á aquests modelos,
 als animals que 's veuen pel carré?

Moliné